

NAUJIENLAIŠKIS

Tarptautinė komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti

RUGPJŪTIS, 2015

komisija@lrv.lt

Lietuvos mokytojų grupė dalyvavo tarptautiniame seminare Izraelyje

Liepos 12–22 dienomis 26 mokytojų ir švietimo darbuotojų grupė dalyvavo seminare-stažuotėje Izraelyje, Jeruzalės mieste esančioje Yad Vashem institucijoje – tarptautinėje studijų apie Holokaustą mokykloje. Dalyvių iš Lietuvos grupėje buvo ir Tarptautinės komisijos istorikas dr. Alfredas Rukšėnas. Yad Vashem archyvuose jis nuosekliai rinko medžiagą apie Lietuvoje vykusį Holokaustą.

Labai intensyviame seminare Lietuvos mokytojai susipažino su žydų istorija nuo seniausių laikų iki mūsų dienų, prisilietė prie žydų kultūros ir tradicijų. Daugiausia paskaitų ir metodinių užsiėmimų seminare buvo apie Holokaustą Europoje ir Lietuvoje. Izraelio lektoriai perteikė turimas žinias, informaciją, kurią Lietuvos mokytojai galės ateityje pritaikyti savo pamokose bei įgyvendinamuose projektuose. Dalyviai iš Lietuvos lankėsi Yad Vashem komplekse esančiuose muziejuose bei memorialinėse vietose, tokiose kaip Varšuvos geto aikštė, Bendruomenių slėnis, vaikų memorialas bei refleksijų kambarys, skirtas apmąstymams ir klausimų Holokausto tema aptarimui. Seminaro metu Lietuvos mokytojai susitiko su litvaku, Holokausto liudininku bei pirmuoju Yad Vashem institucijos vadovu Yitzak'u Arad'u.

Svečiams iš Lietuvos buvo pasiūlyta susipažinti ir su sionizmo pradininku Teodoru Hercliu. T. Herclio muziejus atskleidė puikų technologijų panaudojimą švietimo tikslams.

Yad Vashem tarptautinės mokyklos darbuotojai pasirūpino, kad Lietuvos mokytojų grupė turėtų galimybę pažinti mažos Izraelio valstybės istoriją ir tradicijas – lietuviai apsilankė buvusioje garsioje Masados tvirtovėje, apsilankė krikščioniškose vietose, aprašytose Naujajame Testamente bei turėjo galimybę pajusti Jeruzalės miesto dvasią ir kvapus. Seminaro dalyviai kas savaitinės šventės – Šabo metu lankėsi pamaldose sinagogoje, dalyvavo šventinėje Šabo vakarienėje.

Baigiantis seminarui, liepos 22 d., Yad Vashem tarptautinėje mokykloje Lietuvos mokytojai susitiko su Lietuvos ambasados Izraelyje atstovais – ministru patarėju Ramūnu Davidoniu ir kultūros atašė Sauliumi Pilinkumi. Šiltame ir draugiškame susitikime buvo kalbama apie švietimo reikšmę, Holokausto temos dėstymą Lietuvoje, vis stiprėjančius ryšius tarp Izraelio ir Lietuvos valstybių bei istorinės atminties išsaugojimo svarbą.

Dalyvauti tarptautiniame seminare Lietuvos mokytojus pakvietė Tarptautinės komisijos sekretoriatas, jau nuo 2002 metų bendradarbiaujantis su Yad Vashem institucija.

Laisvę mylinčių žmonių sambūvis Vilniaus mieste, Vašingtono aikštėje

Liepos 23 d. sostinės Vašingtono aikštėje įvyko renginys, kuriuo buvo siekiama paminėti 75-ąsias metines nuo tos dienos, kai 1940 m. liepos 23 d. JAV Valstybės departamentas paskelbė pareiškimą, kad Jungtinės Amerikos Valstijos nepripažįsta neteisėtus Baltijos valstybių okupacijos ir aneksijos. Vėliau šis pareiškimas pavadintas Velloso deklaracijos vardu, nes jį paskelbė tuometinis JAV valstybės sekretorius Samneris Velesas (Sumner Welles). Renginyje dalyvavo gausus būrys politikų ir vadovų: Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, Vilniaus miesto meras Remigijus Šimašius, Užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius, Seimo pirmininkė Loreta Graužinienė, Lietuvos Respublikos Atkuriamojo Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis bei kiti garbūs svečiai. Emanuelis Zingeris, Tarptautinės komisijos pirmininkas ir vienas iš šios datos paminėjimo iniciatorių, kalbėjo apie istorijos supratimą, vertinimą bei šių dienų aktualijas ir grėsmes. Renginyje gausiai dalyvavo jaunimas ir vyravo draugiška nuotaika, kurią pagyvino Lietuvos ir JAV vėliavėlės, plazdančios susirinkusiųjų rankose. Renginyje daug kartų nuskambėjo žodžiai apie laisvę mylinčius žmones, kurie ir liepos 23-įją į Vašingtono aikštę atėjo prisiminti, jog draugystė ir partnerystė yra svarbu ne tik žmogaus gyvenime, institucijos veikloje, bet ir valstybės gyvavime.

Pažintis su Varėnos „Ažuolo“ gimnazijos Tolerancijos ugdymo centru ir krašto istorija

Liepos 27 dieną Tarptautinės komisijos nacių okupacinio režimo nusikaltimų tyrimo pakomisės pirmininkas istorikas Saulius Sužiedėlis kartu su Tarptautinės komisijos švietimo programų koordinatorė Ingrida Vilkiene lankėsi Varėnoje. Šio pažintinio vizito tikslas buvo aplankyti Varėnos „Ažuolo“ gimnazijos Tolerancijos ugdymo centrą ir supažindinti Komisijos istoriką su centro įgyvendinamomis veiklomis.

Varėnos „Ažuolo“ gimnazijos direktorė Milda Padeqimaitė ir istorijos mokytojas, direktorės

pavadootojas Audrius Saulynas pristatė ne tik gimnazijoje įgyvendinamas veiklas, bet tapo gidais šio pažintinio vizito metu. Trumputis apsilankymas kaimo kapinėse davė peno pamąstymams apie toleranciją vienoje šeimoje ir giminėje: vienos giminės antkapiniuose paminkluose ta pati pavardė skirtingais istoriniais laikotarpiais buvo lietuviška, lenkiška, baltarusiška. Apsilankymas kaimo kapinėse tarsi patvirtino tai, apie ką buvo kalbėta gimnazijoje – tolerancijos būtina mokytis visų gyvenimą ir pirmiausia reikia pradėti nuo savęs, savo šeimos, savo bendruomenės.

Šio pažintinio vizito metu taip pat įvyko susitikimas su Varėnos rajono meru Algiju Kašėta, daug dėmesio skiriančiu istorinės atminties išsaugojimui.

Tolerancijos ugdymo centrų mokytojai apsilankė Icchoko Mero gimtinėje

Paskutinį liepos mėnesio penktadienį grupė mokytojų iš mokyklų, kuriose veikia Tolerancijos ugdymo centrai, lankėsi Kelmėje, žymaus litvako, mylėjusio Lietuvą ir rašiusio lietuvių kalba, gimtinėje.

Šios ekskursijos tikslas buvo aplankyti Icchoko Mero vardu pavadintą aikštę ir prisiminti 2014 m. mirusio rašytojo gyvenimą ir kūrybą. Tolerancijos ugdymo centrų mokytojai pasidžiaugė nuostabiai sutvarkyta aikšte prieš Jono Graičiūno gimnaziją ir paminklą – šachmatų lentą, primenantį apie vieną žymiausių I. Mero kūrinių „Lygiosios trunka akimirką“. Icchoko Mero vardo aikštėje mokytojai prisiminė tragiškus rašytojo gyvenimo momentus: 1941 metais sušaudytus jo tėvus bei ilgus slėpimosi nuo nacių metus, kuomet rašytoją gelbėjo geri ir dori Kelmės krašto žmonės. Mokytojai prisiminė vieną pirmųjų I. Mero romanų „Geltonas lopas“, kurio sovietinė Lietuvos valdžia nenorėjo spausdinti, tačiau šis kūrinys vis viena pasiekė savo skaitytoją.

Atsiveikinant su Kelme mokytojai kalbėjo, kad reikės dar kartą perskaityti romaną „Lygiosios trunka akimirką“, nes trumputis susitikimas su I. Mero aikšte tarsi įpareigojo prisiminti šio kūrinio siužetą.

„Kas neša istorinę atmintį, tas neša ateitį“

Rugpjūčio 1 d. Ariogaloje, Dubysos slėnyje, vyko tradicinis, 25-asis Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir laisvės kovų dalyvių sąskrydis „Su Lietuva širdy“.

Šiomet šiame sąskrydyje dalyvavo ir mokytojų grupė iš Tolerancijos ugdymo centrų, atvykusių iš Alytaus, Biržų, Balbieriškio, Kalvarijos, Kėdainių ir Vilniaus. Atvykusius mokytojus svetingai sutiko Ariogalos gimnazijos administracija ir Tolerancijos ugdymo centro atstovai. Į 25-ąjį kartą vykiantį renginį mokytojai atvyko iš vakaro ir kartu sudalyvavo „Jaunimo dienoje“, kurios renginiai vyko prie Ariogalos gimnazijos iniciatyva prieš penkerius metus atkasto partizanų bunkerio. 17 val. pamiškėje vyko partizanų mūšio inscenizacija, kuri nukėlė į tragiškus 1950-uosius metus, kuomet bunkeryje slėpęsi partizanai buvo nužudyti.

Ariogališkiai kolegos svečius iš kitų centrų palydėjo į miestelio kapines, kur 50 vienodų antkapinių paminklų yra skirti rezistencijos kovų dalyviams bei unikali akmeninė koplytėlė primena apie laisvės troškimą ir kovas dėl Lietuvos laisvės.

Šeštadienio ryte mokytojai iš Tolerancijos ugdymo centrų įsijungė į bendrą eiseną, vedančią į Dubysos slėnį. Įvairaus amžiaus dalyvių eisenoje jautėsi pakili nuotaika ir džiugi atmosfera. Prie Tolerancijos ugdymo centrų atstovų prisijungė Kuršėnų r. Pavenčių mokyklos direktorė ir Tolerancijos ugdymo centro koordinatore Janina Baniene, į renginį atvykusi su didžiule mokinių, mokytojų ir buvusių tremtinių iš Kuršėnų komanda. Šio Tolerancijos ugdymo centro vadovė džiaugėsi, kad nepaisant to, kad vasaros atostogos, daug mokytojų dalyvauja istoriniame renginyje ir tokiu būdu – neša žinią apie istoriją.

Dubysos slėnis užsipildė spalvinga žmonių minia. Šios didelės žmonių minios pasveikinti atvyko Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, kuri, pradėdama savo kalbą, tarė: „Tai labai graži ir simbolinė vieta“. Lietuvos Prezidentė padėkojo tremtiniams, politiniams kaliniams ir visiems laisvės kovų dalyviams, baigdama sveikinimo kalbą, prisiminė šių dienų realijas: „Iššūkiams istorijoje kartojasi, tik kitu pavidalu ir kitu laiku“.

Renginys Ariogalos Dubysos slėnyje tęsėsi iki pat vakaro. Šiame festivalyje netrūko dainų, šokių, bendravimo. Tai graži tradicija, kuri tęsiasi jau 25-erius metus. Besiruošdami vykti į namus mokytojai svarstė, jog tai, kas tapo tradicija, reikia palaikyti ir puoselėti, tik taip kartu nešime istorinę atmintį, o tuo pačiu ir ateitį.

Izraelio ambasadorius Lietuvoje lankėsi Kupiškyje bei aplankė Tolerancijos ugdymo centrą Povilo Matulionio progimnazijoje

2015 m. rugpjūčio 3 dieną Izraelio ambasadorius Amir Maimon lankėsi Kupiškyje. Ambasadorius domėjosi Kupiškio žydų bendruomenės, čia gyvenusios prieš Antrąjį pasaulinį karą, gyvenimu, likimu ir atminties įamžinimu. Ambasadoriaus vizito programoje buvo numatytas susitikimas su Kupiškio Povilo Matulionio progimnazijos mokytojais ir mokiniais, kurie aktyviai dalyvauja projekte apie buvusią gausią Kupiškio žydų bendruomenę veikloje.

Progimnazijoje vykusiame susitikime su ambasadoriumi buvo kalbama apie istorinės atminties projektus, darbą su mokiniais, turinčiais specialiųjų poreikių bei neformalų ugdymą. Šiame susitikime dalyvavo ir progimnazijos mokytoja

Nijolė Puzelienė, prieš 2 savaites grįžusi iš seminaro-stažuotės Yad Vashem, Izraelyje. Mokytojų Nijolės Puzelienės ir Jolantos Latvienės vadovaujami mokiniai ambasadoriui pristatė projektą „Nochemo Šmidto gyvenimo etiudai“, su kuriuo Tolerancijos ugdymo centrų atstovai susipažino Ariogaloje Tarptautinės Holokausto aukų atminimo dienos renginyje sausio 27-ąją.

Ambasadorius pasidžiaugė, kad Kupiškyje prižiūrimos žydams atmintinos vietos: kapinės, sinagoga, Šmidto malūnas ir padėkojo mokyklos bendruomenei už domėjimąsi jo tautos tradicijomis, likimu, o atsisveikindamas priminė, jog negalima kurti ateities, nežinant praeities.

Izraelio ambasadoriaus Lietuvoje viešnage Panevėžyje ir pažintis su Tolerancijos ugdymo centrais šiame regione

Rugpjūčio 5 d. Izraelio ambasadorius Lietuvoje Amir Maimon lankėsi Panevėžyje, kur susitiko su Panevėžio politikais, verslininkais, miesto visuomene bei apsilankė Panevėžio žydų bendruomenėje, kur susipažino su bendruomenės atstovais. Viešėdamas Panevėžio žydų bendruomenėje ambasadorius susitiko ir susipažino su Panevėžio Margaritos Rimkevičaitės technologinės mokyklos direktoriumi Tautvydu Anilioniu, Panevėžio Rožyno progimnazijos Tolerancijos ugdymo centro koordinatore Genute Žilyte bei Biržų „Aušros“ vidurinės mokyklos Tolerancijos ugdymo centro koordinatoriumi Vidmantu Jukoniu. Šiose mokyklose aktyviai veikia Tolerancijos ugdymo centrai, glaudžiai bendradarbiaujantys su Panevėžio žydų bendruomene.

